

Lidia Brandstätter a Kurt Winterstein:

Autobusový zájezd proti dalšímu referendu pro jadernou elektrárnu v létě roku 1980 (s. 266-271)

„Na začátku byl nápad – ten si musel teprve najít realizační skupinu.“

V květnu se roznesla zvěst o protestním autobusovém zájezdu proti jaderné elektrárně, rozšiřována levičáky, resp. Alternativními novinami.

V červnu se setkala pak přibližně 20 lidí k prvnímu projednání:

pestrě sestavená skupina, složená z velmi malého počtu starých odpůrců jaderných elektráren a mnoha (nových) lidí, kteří se v této záležitosti předtím neangažovali.

Vzájemná nedůvěra byla značná: My „staří“ jsme mysleli, že se musíme cítit zodpovědní za tuto hromadu lidí.

(„Nelze domyslet, jakou škodu může způsobit takových několik „hejsků“ celému hnutí proti jaderným elektrárnám.“)

Ti „noví“ měli podezření, že nejsme zrovna žádostiví toho, abychom vyzkoušeli nové formy agitace.

Původní koncept vypadal asi takto: velký autobus pestrě pomalovaný a celý polepený – bude projíždět celým

Lidia Brandstätter und Kurt Winterstein:

Busaktion gegen eine weitere Volksabstimmung pro AKW im Sommer 1980 (S. 266-271)

„Am Anfang gab es da eine Idee – die musste sich erst eine Gruppe suchen.“

Im Mai wurde das Gerücht von einer Anti-AKW-Busaktion ausgestreut und von linken bzw. alternativen Zeitungen weiterverbreitet. Im Juni trafen sich dann circa 20 Leute zu einer ersten Besprechung: ein bunt zusammengewürfelter Haufen, bestehend aus ganz wenigen Alt-Anti-AKWlern und vielen (neuen) Leuten, die sich vorher kaum in dieser Sache engagiert hatten.

Das gegenseitige Misstrauen war groß: Wir „Alten“ glaubten, uns für diesen „Haufen“ verantwortlich fühlen zu müssen. („Nicht auszudenken, was ein paar „Flippies“ für einen Schaden für die gesamte Anti-AKW-Bewegung anrichten können.“) Die „Neuen“ hatten den Verdacht, dass wir nicht sehr erpicht darauf seien, neue Formen der Agitation auszuprobieren.

Das ursprüngliche Konzept sah etwa so aus: ein großer Bus – bunt bemalt und vollbepickt – fährt durch ganz

Rakouskem.

Jakmile dojede na nějakou náves, otevřou se dveře, vyhrne se 60, 70, 100 kejklířů, polykačů ohně, akrobatů: budou zpívat, tancovat, dělat hvězdy - naprosté protiatomové divadlo.

Dopadlo to ale úplně jinak

Z autobusu (který nebyl k dispozici) jsme přestoupili do malých autobusů VW.

Rozhodli jsme se, že kejklíře necháme doma, zato jsme vzali s sebou filmy, diapozitivy, výstavní tabla a stůl na knihy.

Hýčkaným oblíbeným dítětem ale bylo již během přípravné doby: divadlo. Vývoj a zkoušky scének byly časově velmi náročné.

Kromě toho bylo ještě nutno opatřit propagační podklady, autobusy ještě nefungovaly – chtěli a museli jsme jet v srpnu. Finanční podpora - pořádali jsme sbírky, kde jsme mohli – byla mezitím zajištěna. Času bylo málo.

A tuto trochu času využít optimálně, se nám až tak nepodařilo. Takže jsme divadelní scénky řádně nenastudovali, ani nefungovala např. projekce při denním světle.

Obsahové diskuze, např. o našich cílových skupinách, byly potlačeny s poznámkou: na to budeme mít dost času během jízdy.

Österreich. Gelangt er auf einen Dorfplatz, springen die Türen auf, heraus stürzen 60, 70, 100 Gaukler, Feuerschlucker, Akrobaten: singend, tanzend, radschlagend - das totale ANTI-AKW-Spektakel.

Aber es kam alles ganz anders

Vom (nicht vorhandenen) Autobus stiegen wir um in (auch erst noch zu beschaffende) VW-Busse. Die Gaukler beschlossen wir daheim zu lassen, dafür nahmen wir Filme, Dias, Ausstellungen und einen Büchertisch mit.

Verhättscheltes Lieblingskind aber war schon während der Vorbereitungszeit: das Theater. Die Entwicklung und die Proben der Szenen nahmen sehr viel Zeit in Anspruch. Dabei musste noch Material besorgt werden, die Busse liefen noch nicht – und wir wollten und mussten im August fahren. Die finanzielle Basis – wir sammelten, wo wir konnten – war inzwischen da. Die Zeit war also knapp.

Und dieses bisschen Zeit optimal zu nutzen, dürfte uns nicht ganz gelungen sein. So waren letztlich weder Stücke richtig einstudiert, noch funktionierte z.B. die Tageslichtprojektion. Inhaltliche Diskussionen, z.B. über unsere Zielgruppen, wurden abgewürgt mit der Bemerkung: dafür würden wir während der Fahrt genug Zeit finden.

Mělo to však zase dopadnout úplně jinak. Trasu jsme si dlouho netroufli sestavit.

Chtěli jsme počkat na „pozvání“ od místních skupin odpůrců atomových elektráren, které zase čekaly, že dostanou úkoly od nás.

Ve druhém červencovém týdnu na jezeře Neufeldersee během konání dětského tábora, jsme se pak přeci jenom vzdali návrhu, který byl pak rozeslán asi 600 odpůrcům jaderných elektráren a dalším sympatizantům alternativní scény.

Celkem to pak klaplo také s ohlášením, i když nám přesnou trasu sdělovali telefonicky teprve až během jízdy.

Nakonec pak musel jeden z nás jet napřed, aby na příslušných místech, kde to s povolením pro auta se zvukovou aparaturou drhlo, aby dal věci do pořádku.

Jednání s úřady nebylo zřejmě pro odpůrce atomové elektrárny ve spolkových zemích vždy jednoduché, velmi snadno se ale také dali zahnat do „kouta“.

Jako jeden z důsledků naší cesty jsme se usnesli, realizovat starý plán „Iniciativy rakouských odpůrců jaderných elektráren“ (IÖAG), vydat „pokyny pro ohlášení a ostatní styky s úřady“, nebo alespoň tlačít na to, aby to vůbec někdo dělal.

Es sollte aber wieder einmal alles anders kommen. Die Route haben wir uns lange Zeit nicht zusammenzustellen getraut. Wir wollten auf „Engagement“ durch örtliche Anti-AKW-Gruppen warten, diese wiederum erwarteten, von uns „eingeteilt“ zu werden.

In der zweiten Juliwoche am Neufeldersee während des Kinderturnusses rafften wir uns dann doch zu einem Vorschlag auf, dieser wurde an circa 600 AKW-Gegner und „Alternativlinge“ ausgesandt.

So recht und schlecht klappte es dann auch mit den Anmeldungen, wenn wir auch die genaue Route erst während der Fahrt telefonisch durchgesagt bekamen.

Schließlich musste einer von uns dann vorfahren, um an den Orten, wo es mit der Genehmigung für den Lautsprecherwagen nicht klappte „nach dem Rechten zu sehen“.

Der Umgang mit den Behörden war für die AKW-Gegner in den Bundesländern sicher nicht immer einfach, sie ließen sich aber auch zu leicht, ins Bockshorn jagen. Als eine der Konsequenzen unserer Fahrt haben wir beschlossen, einen alten Plan der IÖAG, einen Leitfaden für Anmeldungen und sonstigen Umgang mit Behörden herauszubringen, zu verwirklichen oder zumindest darauf zu drängen, dass es

irgendwer macht.

Zpět k přípravám

Výpis z přípravného pléna:

„Máte pohromadě seznam pro pojištění?“

„Poslouchej, s karburátorem autobusu není něco v pořádku.“

„Musíme Wolfgangovi říci, že má vzít s sebou účty.“

„Kdepak je tady záchod?“

„Potřebujeme ještě jednoho, který bude hrát kapitalistu.“

„Ticho, tohle přeci nikdo nevydrží! Nemohli bychom diskuzi trochu usměrnit?“

„Ty, volala Waltraud, jestli zítra přijdeš.“

„Tak teda kolik lidí vlastně pojedete s sebou?“

„Gini nám musí bezpodmínečně ještě dát všechny kontaktní adresy.“

„Pomoc, kde je můj lístek, na kterém mám napsané všechno, co ještě musíme udělat?“

„Prosím ukázněte se trochu, tohle je plénum, nechte si vyřizování svých soukromých záležitostí na potom.“ „Co myslíš soukromými záležitostmi,

Zurück zu den Vorbereitungen

Auszug aus einem Vorbereitungsplenum:

„Habt ihr jetzt die Liste für die Versicherung beisammen?“

„Du, der Vergaser vom Bus hat was.“

„Wir müssen dem Wolfgang sagen, dass er die Rechnungen mitbringen soll.“

„Wo ist denn da das Häusl?“

„Wir brauchen noch einen, der den Kapitalisten spielt.“

„Ruhe, das hält ja kein Mensch aus! Können wir die Diskussion nicht etwas mehr zentralisieren?“

„Du, die Waltraud hat angerufen, ob du morgen kommst.“

„Also wie viele Leute fahren jetzt eigentlich mit?“

„Die Gini muss uns noch unbedingt alle Kontaktadressen geben.“

„Hilfe, wo ist mein Zettel, wo ich alles aufgeschrieben hab', was wir noch machen müssen?“

„Bitte mehr Disziplin, das ist ein Plenum, macht's eure Privatsachen nachher aus.“ „Was heißt Privatsachen?“

kontroluji seznam knih.“

„Kde je vlastně Leo?“

„Leo? Pod autem samozřejmě!“

Tak klidně a pokojně proběhly poslední dny před odjezdem.

K našemu vlastnímu překvapení byla pak najednou brožura hotová, autobusy jely a rotor malého modelu větrné elektrárny se otáčel.

A když jsme pak v sobotu 2. srpna seděli kolem rozhlasového přijímače a slyšeli, že se autobusy s odpůrci atomových elektráren nacházejí na své cestě napříč Rakouskem, trvalo to už jen pár hodin, než jsme nastoupili skutečně naši „alternativní dovolenou“.

Vystoupení

První akce v Tullnerfeldu byly špatně připraveny a pro účastníky v autobusech frustrující.

No jo, v městě Tulln jsme měli možnost provést naléhavě potřebnou „generálku“ na téměř prázdném náměstí.

Jak se na generálku patří, povedlo se málo, spíše se nedařilo vůbec nic.

A pak byla noc: s hladovým žaludkem a téměř prázdnými nádržemi jsme se seznámili se všemi zavřenými hospodami a čerpacími stanicemi v okolí.

Ich check gerade die Bücherliste.“

„Wo ist denn eigentlich der Leo?“

„Der Leo? Unter dem Auto natürlich!“

So ruhig und friedlich verliefen die letzten Tage vor der Abreise. Zu unserer eigenen Verwunderung war dann plötzlich die Broschüre fertig, die Busse fuhren, ein Windrad stand bereit, sich zu drehen.

Und als wir dann am Samstag, dem 2. August um den Radio-Apparat saßen und hörten, die Anti-AKW-Busse befanden sich auf einer Fahrt durch Österreich, dauerte es nur mehr ein paar Stunden, bis wir wirklich unseren „Alternativ-Urlaub“ antraten.

Auftreten

Die ersten Veranstaltungen im Tullnerfeld waren schlecht vorbereitet und frustrierend für die Bus-Aktionisten.

Na ja, in Tulln hatten wir die Möglichkeit, die dringend nötige „Generalprobe“ auf dem nahezu leeren Hauptplatz durchzuführen. Wie es sich für eine Generalprobe gehört, klappte wenig bis gar nichts. Und dann kam die Nacht: mit leeren Mägen und nahezu leeren Tanks lernten wir sämtliche geschlossene Gasthäuser und Tankstellen

Zmožení únavou, **ale ??? veselí** jsme se v blízkosti Křemže (Krems) na Dunajských nivách vydali na pospas komárům. Mělo to být ještě horší: Ve městě Horn v regionu Waldviertel jsme v jednom hostinci uspořádali přednášku s diapozitivy a předvedli několik divadelních scének.

Byli přítomni skoro jenom odpůrci atomové elektrárny, nemluvili s námi o jaderných elektrárnách a své práci, nýbrž o tom, jak vypadáme, o našem vystoupení - a nabídli 1.0000 šilinků za pořádný sestřih od holiče. Od té doby se vedla v naší skupině tzv. „oportunistická debata“.

Jedna strana, zvaná „Freak-Fraktion“ (frakce cvoků) mínila, „Nemá vůbec žádný smysl, když se nyní navlečeme do krojů. Jednak nám to nebude nikdo věřit, za druhé také nejsme ochotni popřít svoji identitu.“

My jsme jednoduše pouze část hnutí odpůrců proti jaderným elektrárnám a oslovujeme holt jenom určitou skupinu obyvatelstva!“

Ti druzí „oportunisti“ mínili: Je rozhodující, že se dokážeme vcítit do povědomí obyvatelstva.

Nejde o popření sama sebe nýbrž o vstřícnost, o odstranění zábran.

A nebudeme při dvou- nebo tříhodinovém pobytu zvládat zprostředkování všeho, co si myslíme.“

der Umgebung kennen.

Übermüdet, aber grimmig heiter setzten wir uns in der Nähe von Krems in den Donauauen den Gelsen zum Fraß aus. Es sollte noch schlimmer kommen: Im Waldviertel (Horn) zeigten wir in einem Gasthaus einen Diavortrag und einige Theaterszenen.

Es waren fast nur AKW-Gegner anwesend, die sprachen mit uns nicht über Atomkraftwerke und ihre Arbeit, sondern über unser Aussehen, unser Auftreten und boten 1.000 Schilling für einen anständigen Haarschnitt. Seit damals lief in unserer Gruppe die so genannte Opportunismus-Debatte.

Die eine Seite, „Freak-Fraktion“ genannt, meinte, „Es hat überhaupt keinen Sinn, wenn wir uns jetzt ins Trachtengewand schmeißen. Erstens nimmt uns das keiner ab, zweitens sind wir auch nicht bereit, unsere Identität zu verleugnen. Wir sind eben nur ein Teil der Anti-AKW-Bewegung und sprechen halt nur einen Teil der Bevölkerung an!“ Die anderen, die „Opportunisten“, meinten: Es ist entscheidend, dass wir am Bewusstsein der Bevölkerung anknüpfen. Es geht nicht um Selbstverleugnung, sondern um ein Entgegenkommen, um ein Abbauen von Barrieren. Und wir können es unmöglich schaffen, bei einem zwei- oder dreistündigen Aufenthalt alles, was wir so denken, zu vermitteln.“

Časem jsme ale upustili od těchto věcí jako: volně se převlékat na ulici, tancovat bosí na náměstí.

Práli jsme své džíny a trička s motivem slunce, začali jsme se česat. A jeden si – o týden později – skutečně ostříhal vlasy.

V hospodě ve městě Horn jsme se ještě dostali k diskuzi o jaderné elektrárně. A skutečně nás neudivilo, že obyvatelé regionu Waldviertel, především kvůli ukládání vyhořelého radioaktivního paliva, byli proti jaderným elektrárnám.

Zlobilo nás ale, že jeden aktivista tuto skutečnost tak jednoduše konstatoval a zcela zřejmě se nenamáhal informovat obyvatele tohoto regionu také o ostatních problémech atomové energie, resp. s nimi diskutovat.

Na naši otázku, co by se stalo, kdyby Sovětský svaz jednoduše ten odpad převzal, čímž by byl problém úložiště „vyřešen“, nedal sice žádnou přímou odpověď, zdálo se nám však, že v tomto případě nepovažuje nejen odporování proti atomové energii obyvatelů regionu Waldviertel za pochybné, nýbrž že pro něj, aktivistu, pak ani Zwentendorf už nebyl tak důležitý.

A tímto způsobem se mohli někteří z autobusové skupiny vymanit z oportunistické šlamastyky tím, že vyhodnotili tohoto muže z regionu Waldviertel jako „fašistoidního“ a jeho kritiku našeho vystoupení nebrali vážně.

Immerhin wurden mit der Zeit Sachen abgestellt wie: lockeres Umziehen auf der Straße, barfuß auf dem Hauptplatz tanzen. Wir wuschen unsere Jeans und Sonnenleiberl, begannen uns zu frisieren. Und einer hat sich – eine Woche später – wirklich die Haare geschnitten.

Wir kamen dann noch im Horner Gasthaus auf AKWs zu sprechen. Und es wunderte uns natürlich nicht, dass die Waldviertler, vor allem wegen der Müllagerung, gegen AKWs waren. Aber es ärgerte uns, dass ein Aktivist diese Tatsache so einfach feststellte und sich offenkundig nicht die Mühe macht, die Waldviertler Bevölkerung auch über andere Probleme der Atomenergie zu informieren bzw. mit ihnen zu diskutieren.

Auf unsere Frage, was denn sei, wenn die Sowjetunion etwa den Müll nimmt und damit das Lagerproblem „gelöst sei“, gab er zwar keine direkte Antwort, aber es schien uns, dass er in diesem Fall nicht nur die Atomgegnerschaft der Waldviertler ins Schwanken geraten sieht, sondern dass ihm, dem Aktivisten, Zwentendorf dann auch nicht mehr so wichtig wäre. Und so konnten sich einige Leute aus der Bus-Gruppe aus dem Opportunismus-Schlamassel ziehen, indem sie diesen Waldviertler als „faschistoid“ und seine Kritik bezüglich unseres Auftretens als nicht ernst zu

Když jsme následující den ve městě Zwettl odvedli velmi dobré vystoupení, kterému však přihlíželi jen mladiství, bylo jasné, že by se „oportunistická debata“ ještě protahovala, nebyl přece v tomto okamžiku žádný důvod k dalším krokům.

Učební procesy

Velkým, problémem byla naše nedostatečná flexibilita. Ačkoli jsme již brzy museli uznat, že naše divadelní scénky byly použitelné jen omezeně, a to jako „záchrana“ ve větších obcích a že jsme se svým technickým vybavením místní obyvatele spíše odstrašili, potřebovali jsme nějakou dobu, než jsme ve smyslu „přiměřené technologie“ teprve zase zjistili, kde jsme.

Nejednou se stalo, že jsme hodinu stavěli reprodukcí zařízení a pak oslovili několik dětí „Vážené dámy a vážení pánové“.

A když jsme z toho vyvozovali důsledky, ne vždy jsme to dělali optimálně:

Vypracovali jsme si nějaké krátké referáty, abychom „seriózní“ informace předávali „seriózním“ způsobem. Od toho jsme pak zase upustili – alespoň

nehmend einschätzten.

Als wir am nächsten Tag in Zwettl eine sehr gute Veranstaltung durchführten, bei der allerdings nur Jugendliche zusahen, war klar, dass sich die Opportunismus-Debatte noch hinausziehen würde, war doch im Moment kein Anlass für Konsequenzen gegeben.

Lernprozesse

Ein großes Problem war unsere mangelnde Flexibilität. Obwohl wir schon bald einsehen mussten, dass unsere Theaterszenen nur begrenzt brauchbar waren, nämlich als „Ausreißer“ in größeren Orten und dass wir mit unserem technischen Aufwand die ansässige Bevölkerung eher abschreckten, brauchten wir eine Weile, bis wir im Sinne einer „angepassten Technologie“ erst wieder einmal schauten, wo wir sind.

Nicht nur einmal passierte es, dass wir eine Stunde lang die Lautsprecheranlage aufbauten und dann ein paar Kinder mit „Sehr geehrte Damen und Herren“ begrüßten.

Und wenn wir Konsequenzen zogen, trafen wir sie auch nicht unbedingt optimal: Wir erarbeiteten uns einige Kurzreferate, um „seriöse“ Informationen auf „seriöse“ Weise zu vermitteln. Davon gingen wir dann wieder ab – zumindest

na ulici – protože jsme zjistili, že jenom „frontální vyučování“ není to pravé.

Informace, jak jsme časem zjistili, se přeci daly zprostředkovávat pouze osobním rozhovorem nebo „hranou hádkou“ s osobou z okruhu angažovaných podporovatelů atomu.

Nejdůležitější argumenty a zkušenosti při agitaci

Když jsme v naší skupině chtěli diskutovat o tom, s jakými argumenty jsme měli největší úspěch, ukázalo se, že každý se svými vlastními argumenty uspěl nejvíce a v diskuzi se snažil rychle se dostat tam, „kde je doma“.

Zatímco jedni směřovali diskuzi na atomový stát, zakousli se druzí do nehospodárnosti, do problematiky opotřebování techniky, vůbec do všeobecné kritiky růstu nebo také do struktury odborů (ÖGB) a do nedemokratické formy tvorby názorů („varhanická kampaň“).

Shodli jsme se na tom, že nechceme zůstat stát u pouhého argumentování zdravotními riziky.

Při pouličních diskuzích jsme často hovořili také o petici paní Schmitz.

auf der Straße – weil wir feststellten, dass Frontalunterricht nicht das Wahre ist.

Informationen, so stellten wir mit der Zeit fest, konnten doch nur im persönlichen Gespräch oder durch einen „Schaustreit“ mit einem engagierten Befürworter vermittelt werden.

Die wichtigsten Argumente und Erfahrungen bei der Agitation.

Als wir in unserer Gruppe diskutieren wollten, mit welchen Argumenten wir den größten Erfolg hatten, stellte sich heraus, dass jeder mit seinen Argumenten am besten fuhr und in der Diskussion versuchte, rasch zu seinem „Fachgebiet“ zu kommen.

Während die einen das Gespräch auf den Atomstaat lenkten, verbissen sich andere in die Unwirtschaftlichkeit, in die Verschleißproblematik, in eine allgemeine Wachstumskritik überhaupt oder auch in die Struktur des ÖGB und in die undemokratische Form der Meinungsbildung (Orgelmeister-Kampagne). Einig waren wir uns, dass wir nicht bei der reinen „Gesundheitsargumentation“ stehen bleiben wollten.

In den Straßendiskussionen kamen wir oft auch auf das Volksbegehren von Frau

Jakmile bylo jednou objasněno, že nejsme zaplacení stranou ÖVP (rakouskou lidovou stranou), podařilo se nám vysvětlit, že paní Schmitz nerepresentuje celé hnutí odpůrců proti jaderné elektrárně.

Velmi často přesahovaly diskuze téma jaderné elektrárny: skandál kolem jaderné elektrárny a vyvážení tanků do Chile.

Pak také přišla na řadu pracovní místa, která jsme nebyli ochotni hájit za každých okolností.

Když se nám pak v Horním Rakousku povedla dvě vydařená (Linz a Braunau) a mnoho střednědobých vystoupení, pokračovalo se dále do Korutan.

Tam jsme se ale zapotili. Korutanští odpůrci jaderných elektráren pro nás zařídili až šest akcí denně.

Celý program jsme samozřejmě nemohli zopakovat pětkrát nebo šestkrát denně.

Proto jsme se vyrojili do jednotlivých obcí, rozdávali letáky a zvali na večerní filmové představení.

Ale nejen korutanští aktivisté se o nás starali. Také četnictvo bylo vždy přítomno; u každé akce.

Jedno se ale projevilo zcela zřetelně: zatímco „shora“ zaznívalo: „Šlapejte jim na paty!“ reagovali místní četníci až na některé výjimky poměrně kladně.

Schmitz zu sprechen. War einmal geklärt, dass wir nicht von der ÖVP bezahlt sind, konnten wir klarstellen, dass Frau Schmitz nicht die gesamte Anti-AKW-Bewegung repräsentiert.

Sehr oft gingen Gespräche über das AKW hinaus: AKW-Skandal und Panzerexporte nach Chile. Da ging es dann auch um Arbeitsplätze, die wir nicht unter allen Umständen zu verteidigen bereit sind.

Nachdem wir in Oberösterreich zwei tolle (Linz und Braunau) und eine Anzahl mittelprächtiger Veranstaltungen hinter uns gebracht hatten, ging es weiter nach Kärnten.

Und in Kärnten kamen wir ins Schwitzen. Die Kärntner AKW-Gegner hatten für uns bis zu sechs Veranstaltungen pro Tag ausgemacht. Natürlich konnten wir nicht fünf oder sechs Mal am Tag das volle Programm abwickeln. So schwärmten wir aus in die einzelnen Gemeinden, verteilten Flugblätter und luden zur Abendveranstaltung mit Film ein.

Aber nicht nur die Kärntner Aktivisten sorgten sich um uns. Auch die Gendarmerie war immer dabei; bei jeder Veranstaltung. Aber eines hat sich sehr deutlich gezeigt: Während von „oben“ durchgegeben wurde: „Steigt denen ein bisschen auf die Füße!“, reagierten die

I když jsme se v městě Radenthein museli podrobit hodinové „kontrolě teroristů“, těšili se na druhé straně přítomní nižší úředníci, když jsme jim gratulovali k tomu, že se rozumně chovají jinak, než jim bylo přikázáno.

Jeden ze strážců byl tak nadšen, že spontánně začal tleskat, když jsme do mikrofону hovořili o rozdílu mezi „nahore“ a „dole“, a to i u četnictva.

Na „červeno-hnědé klima“ v Korutanech jsme přirozeně byli jaksi připraveni.

Hlavní problém byly ale nakonec nikoli výpady proti nám. Jako „By bylo dobré zase mít Hitlera!“, nýbrž frustrace, když mluvíš s někým o jaderné elektrárně, dobře a správně chápeš jeho argumenty, on se ti skoro stane sympatický a pak to pokračuje prohlášením „Slovinci ať táhnou!“

A pak to někdy nebylo vůbec lehké nebýt oportunistický a odporovat fašistickým myšlenkám.

Za týdnů se pak šlo dále so Štýrska. A ve Štýrském Hradci to pak bylo tak, jak se nám o tom doma vždycky zdálo.

Divadlo a hudba byly brzy zbytečné, lidé diskutovali a také se nenechali zmást, když jsme jim přistrčili mikrofóny, aby

örtlichen Gendarmerieposten bis auf einige Ausnahmen ziemlich positiv.

Mussten wir auch in Radenthein eine einstündige „Terroristenkontrolle“ über uns ergehen lassen, freuten sich an anderen Orten die anwesenden kleinen Beamten, wenn wir sie zu ihrem vom Auftrag vernünftig abweichenden Verhalten beglückwünschten.

Einer der Posten war so begeistert, dass er spontan zu klatschen begann, als wir durchs Mikrofon über den Unterschied zwischen „oben“ und „unten“ auch in der Gendarmerie berichteten.

Natürlich waren wir irgendwie auf das rot-braune Klima in Kärnten gefasst gewesen. Das Hauptproblem waren aber schließlich nicht wüste Angriffe gegen uns, wie „Der Hitler ghert wieder her!“, sondern Frustration, wenn du mit einem über AKWs redest, seine Argumente gut und richtig findest, er dir schon fast sympathisch ist und es dann weiter geht mit „De Slowenen ghern weg!“. Und da war es manchmal gar nicht so leicht, nicht opportunistisch zu sein und dem faschistischen Gedankengut entgegenzutreten.

Nach einer Woche ging es dann weiter in die Steiermark. Und in Graz war es dann so, wie wir es uns daheim immer erträumt hatten. Theater und Musik waren bald überflüssig, die Leute

bylo možno mimořádně zajímavé diskuse přenášet z reproduktorů.

Na žádost některých aktivistů, kteří nás ve Štýrském Hradci navštívili, jsme změnilu trasu a jeli do města Leoben.

Tam jsme chtěli před válcovnou Donawitzer Walzwerk rozdávat letáky.

Komu to nepřipomíná (s mrazením!) dobu, kdy levičáci neúnavně vyhledávali proletariát před branami továrny?

Necítili jsme se být ve své kůži!

A zase jednou bylo všechno jinak

Na diskuzi nebyl přirozeně čas, když po skončení směny se na nás najednou vyhrnuli stovky lidí.

Před prostranstvím pak zůstávali stát vždy dělníci, aby s námi dlouho rozprávěli.

Jistě se stalo, že výstředním aktivistům hrozili, že je zfackují, načež se zapojil jiný protestující z autobusu – pak nastala diskuze, která trvala více než hodinu a dělník pak odcházal se slovy:

„Jo, máte pravdu, tak jsem o tom ještě nepřemýšlel.“

To mi předtím vykládali voloviny. Mnoho zdaru nejlepší vaší akci!“

diskutierten und ließen sich auch nicht irritieren, wenn wir die Mikrofone hinhielten, um besonders interessante Diskussionen über den Lautsprecher übertragen zu können.

Auf die Bitte einiger Aktivisten, die uns in Graz besucht hatten, änderten wir die Route und fuhren nach Leoben. Dort sollten wir vor dem Donawitzer Walzwerk Flugzettel verteilen. Wen erinnert das nicht (mit Schaudern!) an die Zeit, wo die Linken das Proletariat unermüdlich vor den Fabrikstoren heimgesucht haben? Wohl war uns dabei nicht in unserer Haut!

Und wieder einmal kam alles ganz anders

Zum Diskutieren blieb natürlich keine Zeit, wenn da bei Schichtwechsel Hunderte Leute auf einmal auf uns zu wälzten. Vor dem Gelände dann blieben aber immer wieder Arbeiter stehen, um mit uns ziemlich lang zu reden. Sicher kam es vor, dass den Ausgeflippten „Tetschn“ angedroht wurden, da schaltete sich dann eben ein anderer Bus-Aktionist ein – das ergab dann eine Diskussion, die über eine Stunde dauerte, und der Arbeiter ging dann weg mit einem: „Ja, da habt's Recht, so hab' ich mir das noch nicht überlegt. Da hat man mir früher einen Blödsinn erzählt. Alles

Ve spolkové zemi Burgenland jsme se rozdělili do malých skupin. Každému z našich sedmi vozidel byl přidělen kousek Burgenlandska, který měl „na starost“.

Mluvili jsme s celníky, chorvatskými selkami, vojáky, silničáři a snažili jsme se, abychom při každém konci směny a při polední přestávce byli u nějakého závodu.

Ve městě Großpetersdorf to pro osazenstvo firmy SANIPED jistě nebyl nezajímavý zážitek, jak nervózně reagovalo vedení firmy a nás - poté, co jsme většině dělníků rozdali naše letáky – vyhodili.

V cukrovaru Siegendorf byli někteří dělníci kupodivu dobře informovaní.

Vykládali nám o svých návrzích na recyklaci pro závod – závodní rada se jim proto jen vysmála.

U Semperitu v obci Traiskirchen to bylo divné: hovořit se ženami o politice bylo dělníkům zřejmě nepříjemné. „Jdi, vypadni, zkazíš mi chuť na oběd. I když se na mě tak dlouho díváš, stejně tě neposlouchám!“

K hovoru „mezi muži“ se spíše uvolili.

Na jedné straně bezmocný vztek dělníků, kteří dávno prokoukli, jak se věci mají, na druhé straně „rakouská cesta“: „Daří se nám přece dobře, co pořád máte!“

Gute für eure Aktion!“

Im Burgenland teilten wir uns in kleine Gruppen. Jedes unserer sieben Fahrzeuge bekam ein Stückerl Burgenland „überantwortet“. Wir sprachen mit Zollbeamten, kroatischen Bäuerinnen, Soldaten, Straßenbauarbeitern und trachteten, bei jedem Schichtwechsel und in der Mittagspause bei einem Betrieb zu sein. In Großpetersdorf war es für die Belegschaft der Firma SANIPED sicher nicht uninteressant mitzuerleben, wie nervös die Firmenleitung reagierte und uns – nachdem wir den meisten Arbeitern unsere Flugblätter gegeben hatten – rausschmiss.

In der Zuckerfabrik Siegendorf zeigten sich einige Arbeiter erstaunlich gut informiert. Sie erzählten uns von ihren Recycling-Vorschlägen für den Betrieb – der Betriebsrat habe sie deswegen nur ausgelacht!

Bei Semperit in Traiskirchen war es komisch: Mit Frauen über Politik zu reden, war den Arbeitern offensichtlich unangenehm. „Geh schleich di, du verdirbst mir den Appetit auf's Mittagessen. Und wennst mi no so lang anschaust, i hear dir do net zua!“ Auf ein Gespräch „unter Männern“ ließen sie sich eher ein. Einerseits die ohnmächtige Wut von Arbeitern, die längst durchschaut haben, wie die Sache läuft, dort „der österreichische Weg“: „Es geht

Při zmínce o neplacených směnách nám dělníci ze Semperitu řekli: „Jistě, nadávali jsme, ale my nadáváme pořád, a na pár stovkách šilinků víc nebo míň přece nikomu z nás nezáleží!“

Strach z toho, že by nám dělníci předhazovali nafoukanost, když tam tak přijdeme, s úmyslem poučovat, samí „misionáři“ proti atomovým elektrárnám.

Naše privilegia (přístup k odborným znalostem, často poměrně mnoho volného času) byly sice zřejmé, ale také naše angažmá, naše námaha, naše vyspělost.

„To je naše dovolená financovaná vlastními prostředky“ na otázku, kdo platí naši politickou práci, vyvolávalo údiv až obdiv.

Jenom tehdy, když nás nazývali „idealisty“, jsme to na sobě nemohli nechat:

„Když ti někdo mlátí na hlavu a ty mu to oplácíš, jsi pak idealista? A když oni mlátí na hlavu nám všem? Říkáme přeci jenom „Brañme se společně!“.

Poslední akce se měla konat ve městě Neufeld. Nejdříve panovaly nejasnosti. Mysleli jsme, že akce je zakázána.

Proto jsme naše letáky rozdávali před koupalištěm a jeli opět agitovat do Vídeňského Nového Města (Wiener Neustadt).

uns doch eh gut, was ihr nur immer wollt's!“ Angesprochen auf die Freischichten, erklärten uns Semperit-Arbeiter: „Freilich haben wir geschimpft, aber wir raunzen doch immer, und auf ein paar hundert Schilling mehr oder weniger kommt's doch bei keinem von uns an!“

Die Angst, die Arbeiter würden uns Überheblichkeit vorwerfen, wenn wir so daher kommen, belehrend, lauter Anti-AKW-„Missionare“, war unbegründet. Unsere Privilegien (Zugang zu Fachwissen, oft relativ viel Freizeit) waren zwar offensichtlich, aber auch unser Engagement, unsere Anstrengung, unsere Mündigkeit. „Das ist unser selbst finanzierter Urlaub“ auf die Frage, wer unsere politische Arbeit bezahle, löste Erstaunen bis Bewunderung aus.

Nur, wenn sie uns „Idealisten“ nannten, konnten wir das nicht auf uns sitzen lassen: „Wenn dir einer auf den Schädel haut, und du haust zurück, bist du dann ein Idealist? Und wenn sie uns allen auf den Schädel hauen? Wir sagen doch nur: „Wehren wir uns gemeinsam!“

Die letzte Veranstaltung hätte in Neufeld stattfinden sollen. Vorerst gab es Unklarheiten. Wir glaubten, die Veranstaltung sei untersagt worden. So verteilten wir nur Flugzettel vor dem Strandbad und fuhren wieder nach Wiener Neustadt agitieren.

Večer, seděli jsme a vyprávěli si vzájemně o svých zážitcích před branami továren, přišel četník a strašně se rozčiloval, protože jsme nepřišli.

Nejen, že čekali marně, ale i mezi četníky by se našlo dost lidí, kteří problematiku atomových elektráren považují za příliš důležitou, než aby se taková akce jednoduše mohla vynechat.

O autorech:

Lidia Brandstätter, Mag.

Narozena v roce 1953 ve Freistadtu, Horní Rakousko. Učitelka biologie, fyziky a chemie na střední škole. Žije v integrativním bytovém projektu („Sargfabrik“- továrna na rakve). V 70. letech se angažuje v Hnutí proti atomovým elektrárnám; v 80. letech v ekologických, ženských, mírových hnutích a hnutích alternativního školství. Od 90. let okresní zastupitelka strany Zelená alternativa v Rudolfsheim-Fünfhaus.

Kurt Winterstein, Mag.

Narozen v roce 1948 jako syn židovských komunistů. Učitel

Am Abend, wir saßen beisammen und berichteten einander von unseren Erlebnissen vor den Fabrikstoren, kam ein Gendarm und regte sich furchtbar auf, weil wir nicht gekommen waren.

Nicht nur, dass sie umsonst gewartet haben, auch bei der Gendarmerie gäbe es genug Leute, die die AKW-Problematik für zu wichtig halten, als dass man so eine Veranstaltung einfach ausfallen lassen dürfe.

Zu den Autoren:

Lidia Brandstätter, Mag.:

Geboren 1953 in Freistadt, Oberösterreich. AHS-Lehrerin für Biologie, Physik und Chemie. Lebt in einem integrativen Wohnprojekt („Sargfabrik“).

Engagiert in der Anti-AKW-Bewegung in den 1970er-Jahren; der Ökologie-, Frauen-, Friedens-, Alternativschul-Bewegung in den 1980er-Jahren. Seit den 1990er-Jahren Bezirksrätin der Grünen Alternative Rudolfsheim-Fünfhaus.

Kurt Winterstein, Mag.:

Geboren 1948 als Kind jüdischer Kommunisten. Mathematik, Physik- und Informatiklehrer. Bei den

matematiky, fyziky a informatiky. Aktivní v organizacích Komunistické strany Rakouska (KPÖ): „Sturmvögel“ (bouřňáci, 6-10 let), „Junge Garde“, mladá garda, 10-14 let), člen Svobodné rakouské mládeže (FÖJ). V roce 1968 vstup do Komunistické strany Rakouska, kdy tato protestovala proti vstupu států Varšavské smlouvy. Po půl roce, když tato strana provedla obrat o 180 stupňů, jako člen Svobodné rakouské mládeže z organizace vyhozen. Odchod z rodného domu byl obtížný. Zpěv a hru na kytaru převzal od svého otce. Psal vlastní písně, které nazýval podle svého velkého vzoru Waltera Mossmanna „Flugblattlieder“ (letákové písně). Psal písně o problémech, které nám nebyly lhostejné: Aréna, Hainburg, mír, Zwentendorf, štvání na cizince atd.

Překlad:

Hana Jílková

Úprava:

Helga Grimmová, Bernhard Riepl

Organisationen der KPÖ aktiv: Sturmvögel (sechs- bis zehnjährig), Junge Garde (zehn- bis 14-jährig), Mitglied der FÖJ (Freie Österreichische Jugend). 1968 Eintritt in die KPÖ, als jene gegen den Einmarsch der Warschauer Pakt-Staaten protestierte. Nach einem halben Jahr, als die KPÖ eine Kehrtwendung um 180 Grad gemacht hat, als FÖJ-Mitglied hinausgeflogen. Die Loslösung vom Elternhaus gestaltete sich schwierig. Das Singen und Gitarrenspiel übernahm ich von meinem Vater. Ich schrieb aber eigene Lieder, die ich nach meinem großen Vorbild Walter Mossmann „Flugblattlieder“ nenne. Ich schrieb Lieder über die Probleme, die uns bewegten: Arena, Hainburg, Frieden, Zwentendorf, Ausländerhetze usw.